

הקשר בין תחום ההתמחות לסיבות מוות בקרב רופאים בישראל

אדר שמיר,¹ ד"ר קרן הולצמן,² ציונה חקלאי,³ נחמה גולדברגר,³ פרופ' יעקב דרייזר,^{1,4}

1 ביה"ס לרפואה ע"ש גולדמן, אוניברסיטת בן גוריון בנגב; 2 מחוז דן-פ"ת, שירותי בריאות כללית, 3 אגף המידע, משרד הבריאות, 4 חטיבת בתי חולים, ההנהלה הראשית, שירותי בריאות כללית

שיטות

התמותה בקרב רופאים ורופאות בישראל השווה לאוכלוסיה הכללית, הן באופן כולל והן ע"פ סיבות מוות נפוצות. נערכה גם השוואה בין רופאים לפי התמחות. נתוני המחקר נאספו ממאגר רישונות הרופאים של משרד הבריאות וקובץ סיבות מוות בקידוד הלמ"ס, לגבי רופאים בגילאי 45 ומעלה, שנפטרו בשנים 2000-2022. סיבות המוות סווגו לפי ההגדרות המקובלות, כפי שהן מסווגות ב-ICD-10. חושבו שיעורי תמותה מתוקנים לגיל באוכלוסיית הרופאים בהשוואה לאוכלוסיה הכללית בישראל, ובחלוקה למין, התמחויות וסיבות מוות עיקריות.

רקע ומטרות

רופאים נבדלים מהאוכלוסייה הכללית בהשכלתם, הכנסתם, מידת הלחץ הנפשי הנלווה לעיסוק בענייני חיים ומוות, חשיפה למחלות מדבקות ועוד. קיים קשר בין אורח חיים לבין תחלואה במחלות כרוניות, המהוות את גורמי התמותה העיקריים בעולם המערבי. במחקרים בעולם נמצאה תמותה מופחתת ממחלות קרדיווסקולריות, סרטן וסוכרת בקרב רופאים ורופאות. דווחו גם הבדלים בתמותה בין רופאים בתחומי התמחות שונים.

תוצאות

במחקר נכללו 21,092 רופאים (60%) ו-14,026 רופאות בני 45 ומעלה בתקופת המחקר (או חלק ממנה), מהם 60% היו מומחים. בתקופת המחקר נפטרו 3,403 רופאים ו-1,832 רופאות (שיעורי פטירה מתוקנים לגיל: 9.9 ו-8.1 ל-1,000 נפש, בהתאמה). יחסי השיעורים (RR) של הרופאים בהשוואה לכלל האוכלוסיה מובאים בטבלה. התמותה מכל הסיבות היתה נמוכה מזו של האוכלוסיה הכללית, וכנ"ל עבור סרטן, מחלות לב וכלי דם וסיבות אחרות. שיעורי התמותה היו דומים בקרב רופאים מומחים ושאינם מומחים. שיעורי התמותה היו דומים בקרב רופאים עם מקצועות התמחות "פנימיים" לעומת "כירורגיים", גבוהים במקצת ברפואה ראשונית ונמוכים בקרב פסיכיאטרים, אך ההבדלים לא היו מובהקים. לא נמצאו הבדלים בין מקצועות עם רמת שחיקה גבוהה או נמוכה, ובין מקצועות עם וללא חשיפה תעסוקתית לקרינה.

סיבת מוות	RR (95% CI) גברים	RR (95% CI) נשים
סרטן	0.60 (0.56-0.63)	0.72 (0.66-0.78)
מחלות לב וכלי דם	0.50 (0.47-0.54)	0.47 (0.43-0.52)
אחר	0.47 (0.45-0.50)	0.52 (0.48-0.55)
תמותה מכל הסיבות	0.51 (0.50-0.53)	0.56 (0.53-0.58)

מסקנות

- בעבודה זו נמצאו שיעורי תמותה מופחתים, מובהקים סטטיסטית, בקרב רופאים ורופאות בהשוואה לאוכלוסיה הכללית, מכל הסיבות שנבדקו.
- לא היה הבדל משמעותי בסיכון בין רופאים מתחומי התמחות שונים.
- נראה כי ניתן להסביר את ממצאי המחקר בעיקר ע"י "אפקט העובד הבריא" ורמת ההשכלה הגבוהה של הרופאים, בייחוד בקרב מומחים, אשר ידועה כקשורה לשיעורי תמותה נמוכים יותר.